

Horne Kirkeballe Quægassurantieforening.

Det var de store Reformers i Slutningen af det 18. Aarhundrede, Udskiftningen og Udflytningen, Stavnsbaandets Løsning osv., der herhjemme inden for Landbruget brød Andelsvæsenet i dets middelalderlige Form, og et halvt Aarhundrede skulde hengaa, før Andelsprincipperne atter i stor Udstrækning og i moderne Form blev bragt i Anvendelse i dansk Landbrug.

Dog helt uddød var Andelsbevægelsen ikke i Tiden fra Jordfællesskabets Ophævelse og til Kreditforeningernes Oprettelse og Brugsforeningernes Fremkomst. Der var i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede, fremgaaet af den Solidaritetsfølelse, der ganske naturligt besjælede en Landsbys Beboere, blevet oprettet forskellige gensidige Kreaturforsikringselskaber — ja, det er meget muligt, at saadanne Foreninger allerede var opstaaede i det 18. Aarhundrede og havde levet en ganske formløs Tilværelse med haandskrevne Love og uden egentlig Regnskabsførelse, idet hver enkelt Skade straks fordeltes paa Medlemmerne.¹⁾

Veteranen blandt vore nu eksisterende Foreninger blev oprettet 1812 paa Fyn under Navn af »Kirkeballe Kreatur Laug«. Den omorganiseredes 1855, fik nye Love og nyt Navn: »Horne Kirkeballe Quægassurantieforening«²⁾, men adskilligt i Lovene vedblev at vidne om

¹⁾ Jvnfr. Professor *Harald Westergaard*: »Kreaturforsikringen i Danmark« i nærværende Tidsskrift, 1903, S. 310 ff.

²⁾ Nu er dens Navn: »Horne Kirkeballe Kreaturforsikringsforening«.

gamle Dage og om, at de var udarbejdede med de tidligere Bylove som Mønster. Disse Love er interessante, ikke blot fordi de er gamle, men ogsaa fordi Assurance- og Avlsinteresser er kædede sammen i dem.

Den konstituerede Veterinærinspektør paa Fyn, Hr. Dyrslæge *Rasmussen* i Faaborg har paa Redaktionens Anmodning (til eventuelt Brug for et planlagt Skrift) haft den store Godhed at faa opsporet den gamle »Quæg-assurantieforenings« Forhandlingsprotokol og ladet Lovene afskrive efter denne. Da det sikkert vil interessere mange at lære disse gamle Love at kende, meddeles de her.

Love for Horne Kirkeballe Quægassurantieforening.

§ 1. Foreningens Formaal skal være at understøtte hverandre. Naar nogen af Selskabet ved ulykkeligt Tilfælde mister et eller flere Kreaturer, saa skal han have dette Tab erstattet med de $\frac{2}{3}$ af, hvad Kreaturet er indført i Protokollen for.

§ 2. Denne Forening bestaar af 2 Dele.

1) Den Del af Foreningen, som angaar Heste og Føl, hvortil hører alm. Gaardmænd og de som holde Heste.

2) Den Del af Foreningen, som angaar Køer, Tyre, Kvier og Kalve, hvortil hører alle Laugets Medlemmer.

§ 3. Kreaturerne ansættes til en vis Pris af Ejeren, hvorefter Godtgørelsen beregnes. Finde Medlemmer at Ansættelsen er for høj, saa skulle Synsmændene vurdere Kreaturerne, hvilken Ansættelse enhver skal være tilfreds med. Intet købt Kreatur maa indføres første Gang i Protokollen for større Beløb end Indkøbsprisen.

Befindes nogen at have handlet herimod, da skal herfor bødes en Mulkt af 2 Rigsdaler, som benyttes første Gang efter til at betale et dødt Kreatur med 3: dette Beløb fradrages først Godtgørelsessummen og Resten lignes paa Laugets øvrige Kreaturer.

§ 4. Intet Føl maa indskrives i Protokollen, før det er 8 Dage gammelt, og første Gang ikun for 15 Rigsd.

Ingen Kalv maa indføres i Protokol, førend den er 3 Maaneder gl. og 1ste Gang højst for 5 Rigsd.

Skulde nogen overbevises om at have ladet et Føl ell. en Kalv indføre i Protokollen, førend den bestemte Tid eller Alder, da er Bøderne de samme herfor som under § 3.

§ 5. Naar et Kreatur er af den Beskaffenhed, at der

ingen Udsigt haves til at dette kan gaa Ejeren til Gode, maa det undersøges af en Dyrlæge og Synsmændene. Erklære disse, at Dyret ikke kan blive Manden til Nytte, maa det slagtes.

Ejeren lader Kreaturet slagte og flaa for sin Regning, hvorimod han erholder Huden og $\frac{1}{3}$ af Kød, Fedt og Talg, de øvrige $\frac{2}{3}$ af Kød, Fedt og Talg kommer Selskabet tilgode. Synsmændene have ved et saadant Tilfælde at være tilstede og forhandle Selskabets Part af Kød, Fedt og Talg til de højeste Priser og straks at afgive Beløbet til Protokolføreren, for at benyttes til Selskabets Bedste. Hvis Tilfældet er af saadan Beskaffenhed, at Synsmændene kunne indse, at Dyrlægens Nærværelse er unødvendig, kan Ejeren fritages for denne Forpligtelse.

§ 6. Laugets Gaardmænd er pligtige at holde en Baltyr fra 1ste Januar til 1ste Novbr., som i anførte Tid kan benyttes til Foreningens Køer. Til denne Baltyr have Husmændene fri Adgang med deres Køer, hvorimod der erlægges en Mark for hver Ko. Samme Bestemmelse for Baltyren med Hensyn til Husmændene gælder ogsaa for de Udflytter Gaardmænd som er i Lauget.

§ 7. Der skal holdes en Balorne fra 1ste Novbr. til 1ste Maj af Foreningens Gaardmænd. Benytter nogen en anden Orne, skal Vedkommende alligevel betale en Skæppe Havre til den der holder Orne.

§ 8. Der skal aarlig holdes to ordinære Møder hos Talsmanden, første Søndag i Maj og første Søndag i November efter Stedets Uhr Kl. 2. (Stedets Uhr maa ikke være mer end $\frac{1}{2}$ Time foran Kirkeuhret), ved hvilke Møder alle Kreaturer skulle anskrives. Naar nogen ikke møder eller lader møde til bestemt Klokkeslet til Selskabets Møder, skal han bøde 1 Mark, som opbevares til næste Lejlighed.

En Mand maa give Fuldmagt for en anden ved Møderne, men dersom han kommer for sildig, da skal han betale dobbelt Mulkt.

§ 9. Naar nogen mister et Kreatur, haver de straks at indmelde det for Protokolføreren, der da efter Aftale med Vedkommende bestemmer et Møde, dog skal Betalingen af døde Kreaturer helst ske ved ordinære Møder. Protokolføreren fremlægger et Regnskab over hvor meget ethvert Medlem har at betale af sine Kreaturer, hvorefter Beløbet indkræves. Derpaa betales Vedkommende, og Overskuddet overgives til Talsmanden for at opbevares til næste Lejlighed. Det er ikke alene Ejeren, der skal anmelde et Kreaturs Død for Protokol-

føreren, men dette paaligger ogsaa Synsmænd, som forud maa have synet det døde Kreatur. Det er en Selvfølge, at naar en Hest eller et Føl dør, at Betalingen da beregnes alene af Heste og Føl. Dør derimod en Ko, Kvie, Tyr eller Kalv, da beregnes ligeledes Betalingen af Laugets Køer, Kvier, Tyre og Kalve.

§ 10. Forglemmer Nogen at lade et Kreatur indskrive i Protokollen og det dør, kan ingen Erstatning fordres af Selskabet. Kan nogen overbevises om at have udsat det med at lade et Kreatur indføre i Protokollen for ej at komme til at betale deraf, da skal herfor betales en Mulkt af 2 Rigsdaler.

§ 11. Dersom nogen mister et Kreatur og flaar samme, uden at Kreaturet er synet af Synsmændene, kan Vedkommende ingen Erstatning fordre af Selskabet.

§ 12. Naar et Kreatur sættes paa Foder eller paa Græs udenfor Sognet, saa er det denne Forening uvedkommende.

§ 13. Naar nogen sidder paa Faderens eller Moderens Fæste og er overdraget Kreaturerne, saa skulle de vedblive denne Forening, med mindre de straks efter Modtagelsen medde det for Selskabet; i modsat Fald skulle de ved Udtrædelsen betale 10 Rigsdaler Rigsmønt.

§ 14. Enhver kan udtræde af dette Laug, naar han anmelder det ved ordinære Møder og betaler 10 Rigsdaler Rigsmønt, som anvendes til Selskabets Bedste. Ingen kan udtræde af Lauget paa andre end den her nævnte Betingelse, undtagen han kan bevise, at Selskabet har fornærmet ham: er ikke bleven behandlet overensstemmende med de vedtagne Love.

§ 15. Mister nogen et Kreatur, skulle de selv sørge for at det bliver udslettet af Protokollen, i modsat Tilfælde kan han komme til at betale af det.

§ 16. Den som mister et Kreatur, bidrager selv til at betale Godtgørelsen af sine øvrige Kreaturer, men betaler ej af det døde Dyr.

§ 17. Talsmændene saavel af Gaardmændene som af Husmændene skulle først angive deres Kreaturer. — Det bemærkes, at ved de ordinære Møder skulle først de Sager forhandles, som angaar Heste og Føl.

§ 18. De Kreaturer, som omkomme ved Ildebrand er denne Forening uvedkommende.

§ 19. Naar nogen vil optages i dette vort Laug, have de at anmelde det ved de ordinære Møder. Ingen kan optages paa andre end de almindelige Betingelser, undtagen de $\frac{3}{4}$ af Selskabets Medlemmer er enige herom.

§ 20. Selskabet har vedtaget, at alle dets Anliggender skulle afgøres ved Stemmellerhed, som ethvert Medlem maa underkaste sig.

§ 21. Møderne begynde præcis og anses for hævede, naar Protokollen er underskrevet, og Formanden erklærer Mødet for hævet. Det paaligger Talsmanden at paase Orden, men hvad der passerer, efter at Mødet er hævet, er denne Forening uvedkommende.

§ 22. Forandringer og Tillæg til disse Love kunne foreslaas ved de ordinære Møder af 5 Medlemmer og vedtages med $\frac{3}{4}$ af Medlemmernes Samtykke.

§ 23. Synsmændene skulle altid være 3 paa samme Maade som tidligere og have at tilsige til alle extra Møder.

§ 24. Naar nogen paa den i § 14 omtalte Maade er udraadt af Selskabet, saa har Vedkommende derved frasagt sig al Ret til Andel i det Selskabet ejer.

§ 25. Protokolføreren er Foreningens Formand, han opbevarer Selskabets Protokoller, og kun igennem ham kan Sager bringes til Forhandling ved Selskabets Møder. Dog kan ethvert Medlem fremkomme med Forslag ved ordinære Møder, men hvis de ønske selv at bringe deres Forslag under Forhandling og Afstemning, da haver de førend Mødets Begyndelse at anmelde det for Formanden.

At vi have vedtaget disse Love og besluttet, at de fra Dags Dato skulle træde i Kraft, bekræfte vi herved med vore Underskrifter ligesom vi forpligtede os til at opfylde dem i Eet og Alt.

Horne, d. 1. Marts 1855.

H. C. N. Kistrup.
Foreningens Formand.

[Foruden Formandens findes 30 Underskrifter].

Udkomne Bøger.

- Krigen og Landbruget.** Af Kontorchef i Det statistiske Departement. 48 Sider. (G. E. C. Gads Forlag. Københ.).
- Frugtavl som Rigdomskilde.** Af Plantageejer *Jordbar-Jørgensen*. 32 Sider. (F. Kamla's Bogh. Københ.).
- Om Svinetuberkulosen og Muligheden for dens Bekæmpelse ved praktiske Midler.** 88. Beretning fra Forsøgslaboratoriet. 83 Sider. (Aug. Bangs Bogh. Københ.).
- Meddelelse til de Mejerier, som deltager i de lovbefalede Smørbedømmelser** ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Laboratorium for landøkonomiske Forsøg, indeholdende Aarsoversigt over Smørbedømmelserne for 1914. 56 Sider. (Københ.).
- Aarsberetning om Maribo Amts økonomiske Selskabs Virksomhed i Aaret 1914.** (Nykøbing F.).
- Opmaalingslære for Skovbrugere.** Af *H. V. Nyholm*. Udgivet paa Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Foranstaltning. 146 Sider. (H. Christensens Bogh. Københ.).
- Haandbog i Drivning af Frugt og Grøntsager.** Af *Oluf Brøns Appell*. (Det nordiske Forlagskompagni. Kristiania).
- Frugt- og Grøntdrivning.** Af *Alfred M. Danwig*. 191 Sider. (G. B. N. F. Københ.).
- Køkkenhaven.** Af *Stephan Nyeland*. 5. Oplag. 51 Sider. (H. Hagerups Forlag. Københ.).
- Høsten i Danmark 1914.** Udgivet af Det statistiske Departement. 55 Sider. (G. B. N. F. Københ.).
- Meddelelser fra Holbæk Amts økonomiske Selskab.** 27. Aargang. 106 Sider. (Kallundborg).
- Tyve Kapitler mod Georgeismen.** Af cand. polit. *J. T. Juhl*, Forfatter af »Er Georgeismen Tyveri?« 111 Sider. (J. H. Schultz Forlagsboghandel. (Københ.).
- Beretning om Statsdyrskuekommissionens Virksomhed i Aaret 1914.** I. Statshingsteskuerne og Hesteavlscentrene. 187 Sider. II. Statstyreskuerne. 256 Sider. III. Landboforeningernes Dyrskuer og de provinsielle Fællesforeningers Dyrskuer. 116 Sider. Udgivet paa Landbrugsministeriets Foranstaltning. (Københ.).
- 85.—89. Beretning fra Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur.** 85. Beretning: Dyrkningsforsøg med forskellige Sorter af Toradet Byg 1907—10. Ved *Karsten Iversen*. 36 Sider. 86.

- Beretning: Dyrkningforsøg med forskellige Sorter af Seksradet Byg 1909—12. Ved *Karsten Iversen*. 32 Sider. 87.
- Beretning: Om Bestemmelse af Kalium i Jord og Gødningstoffer. Af *Harald R. Christensen* og *Niels Feilberg*. 29 Sider. 88.
- Beretning: Forsøg til Bestemmelse af Frøudbyttet af forskellige Kaalroestammer. Ved *L. Helweg*. 8 Sider. 89.
- Beretning: Forsøg med omhyggelig og mindre omhyggelig Udtynding af Runkelroer, Kaalroer og Turnips. Ved *L. Helweg*. 7 Sider. (G. B. N. F. Københ.).
- Statens Redskabsprøver. 3. Beretning.** Arbejdsprøve med Kartoffelkogere i Vinteren 1914—15. 47 Sider. (Aug. Bangs Bogh. Københ.).
- Smørberegningstabel og andre Tabeller til Brug i Kontrolfor- eninger.** Af *J. Johansen* og *H. P. Larsen*. 5. Udgave. 32 Sider. (Zeuner, Aarhus).
- Oversigt over de af Danmarks geologiske Undersøgelse i Finansaaret 1914—15 udførte landøkonomiske Arbejder.** Udgivet af Kommissionen for Danmarks geologiske Undersøgelse. 23 Sider. (C. A. Reitzels Bogh. Københ.).
- Fjorten jyske Husholdninger. Husmandskost. Revolution i tysk Videnskab.** 6. Beretning fra *M. Hindhedes* Kontor for Ernæringsundersøgelser. 80 Sider. (Jac. Lunds Bogh. Københ.).
- Stambog over Tyre af rød dansk Malkerace.** XVII. Stbg. Nr. 1060—1137. Af Statskonsulent *P. A. Mørkeberg*. Udgivet af De samv. danske Landboforeningers Forretningsudvalg. 134 Sider. (Odense).
- Beretning fra Statens Planteavlssudvalg for Finansaaret 1914—15.** Udarbejdet af Udvalgets Sekretær. 195 Sider. (Københ.).
- Aarsberetning om Det kgl. danske Landhusholdningsselskabs Virksomhed i 1914—15.** Udarbejdet af Selskabets Sekretær. 175 Sider. (Københ.).

Mindre Meddelelser.

---

† Professor *Edvard Holm*. Nestoren blandt vore Historikere, den højt ansete Videnskabsmand Professor *E. Holm* døde den 18. Maj, 82 Aar gammel. Selvfølgelig er det ikke her Stedet at gøre Rede for, hvad den historiske Videnskab skylder denne Mand, men der er al Grund til med Taknemlighed at mindes de betydningsfulde Bidrag til vort Landbrugs Historie, han har ydet. Lærerige er saaledes bl. a. hans Afhandling om »Frederik IV.s Landmilits og dens Indflydelse paa Bondestandens Kaar« (1884) og hans smukke, livfulde Festskrift »Kampen om Landboreformerne i Danmark 1773—91« (1888). Professor *Holms* største Bidrag til vor Landbrugshistorie findes spredte i hans 7 Bind store Værk »Danmark-Norges Historie fra den store nordiske Krigs Slutning til Rigernes Adskillelse (1720—1814)«. Dette monumentale Værk kan ikke forbigaaes af dén, der ønsker at kende vort Landbrugs Historie i den afgørende Periode, da Bondestandens Stilling var sørgeligst og Landboreformerne forberedtes, da Reformvennerne paa det voldsomste tørnede sammen med deres Modstandere og endelig den Landbolovgivning blev skreven, der herhjemme aabnede Bonden Vejen til Frihed og Velstand. Hvad Professor *Holm* meddeler herom er fremgaaet af omfattende Arkivstudier og præget af den redeligste Overvejelse og et levende Ønske om at yde

Retfærdighed til alle Sider. I vore Dage kan Ingens Sympathi være hos Landboreformernes Modstandere, og Professor *Holms* var det selvfølgelig ej heller, men han paaviser, hvad der den Gang kunde tale for deres Optræden og at mange af dem ikke var de Bondeplagere, som Eftertiden har været tilbøjelig til at tro, men hæderlige og velmenende Mænd. Ogsaa forskellige Institutioner har han søgt at rehabilitere, saaledes det »højfornemme« Generallandvæsenskollegium. Den Samvittighedsfuldhed, med hvilken Professor *Holm* søger at fordele Sol og Vind, skaber hos Læseren Tryghedsfølelse overfor de Resultater, han er kommet til.

I 20 Aar, fra 1889 til 1909, var Professor *Holm* Formand for Carlsbergfondet. Den Redebonhed, med hvilken han gik med til af Fondets Midler at yde Understøttelse til landbrugsvidenskabelige Arbejder, bør ogsaa mindes med Tak og Paaskønnelse.

Kalisaltlejer i Spanien. Der er i den senere Tid i den udenlandske Presse fremkommet en Række Meddelelser om, at der er opdaget nye Kalilejer i Spanien. De ligger i Provinzen Barcelona, og man venter sig meget af dem, ikke blot paa Grund af Lagenes Udstrækning, men ogsaa paa Grund af Mineralets Godhed. Kalilejerne skal staa paa Højde med de bedste tyske i Rigdom og Godhed, og de skal være lettere tilgængelige end disse. De forenede Staters Generalkonsul i Barcelona har i en Indberetning til sin Regering meddelt, at allerede nu vil det være muligt at bringe visse Mængder Kalisalte paa Markedet for det hjemlige Forbrug, derimod foreligger der endnu ikke Oplysninger angaaende Mulighederne for en regelmæssig og varig Udførsel.

Rettelse. I Referatet af Hr. Læge *Hindhedes* Foredrag »Ernæring i By og paa Land« findes paa Side 249 et Citat efter *Rubner*. Citationstegnet er blevet fejlagtig anbragt, Citatet omfatter kun det lille Stykke, der begynder med: »Sikkert er vor Landbefolkning ikke Bybefolkningen underlegen i Arbejdsevne« og der slutter med »da Kødforbruget kun var 37 g, var mindre end nu«. Den derefter følgende Udtalelse: At Praksis svarer til Teorierne o. s. v. er altsaa Dr. *Hindhedes*.